

Szilágyi Róza Tekla

PILLEPALACK, DIZÁJNER TEÁSKÉSZLET ÉS TETOVÁLÁSÉKSZER A MOSOLY ALAPÍTVÁNYÉRT

Fábian Veronika: *Burn (Lángoló)* bross, 2019, patinázott ezüst, 6,5 x 15 x 0,5 cm
HUNGART © 2019

Kultúrafogyasztásunk komoly átalakuláson megy keresztül, és a művészet társadalmi hasznosságának kérdése is új és új összefüggésekben vetődik fel. Fontos, úttörő szerepet játszik Magyarországon minden olyan projekt, amely a művészetet hívja segítségül egy jó cél érdekében, ezért is örömteli, hogy

idén már negyedik éve rendezik meg az *Art – Craft – Design* aukciót, amelynek bevétele a súlyosan beteg gyerekek lelki gyógyulását több mint húsz éve segítő Mosoly Alapítványt támogatja. Az Alapítvány krónikus, főleg onkológiai betegséggel küzdő gyerekek és családjuk lelki egyensúlyának helyreállításában

próbál segíteni. Budapesten, Pécsen és Debrecenben az orvosi kezeléseket rövid távú kórházi terápiás találkozókkal, a rehabilitációt pedig hosszabb távra szóló csoportos foglalkozásokkal egészítik ki – ami évente 400–450 ilyen alkalmat jelent, beteg és már gyógyult gyerekek részvételével egyaránt.

Tom Dixon tárgya az idei aukció anyagából: teáskanna és teáscsészék, 2017, fújt üveg, 24 x 24 x 17 cm, 12 x 12 x 7,5 cm
HUNGART © 2019

Fogarasi Demeter munkája, amely a 2018-as aukción szerepelt: *Pinsofa (Gombostú-kanapé)*, 2014, kőris, kárpit, 60 x 150 x 80 cm
Fotó: © Tarján Gergely / HUNGART © 2019

Az aukció

Az Alapítvány *Art – Craft – Design* aukciói az elmúlt három évben nagyjából 37 millió forintot biztosítottak ehhez a munkához. Az árverések anyagát Spengler Katalin állítja össze, aki férjével nemcsak az egyik legfontosabb magyarországi kortárs gyűjtemény tulajdonosa, hanem a kortárs ékszerek szakértő gyűjtője is. Válogatásában kiemelt figyelmet kapnak a képzőművészet és a dizájn, illetve ezek határterületein alkotó művészek munkái, fontos szempont, hogy minél magasabb vizualitását közvetítő műtárgyakra licitálhassanak a jótekonysági célú támogató vásárlók. Fiatal tehetségekre irányuló figyelmének köszönhetően az árverésen a művészek több generációja is jelen van – a jól ismert, befutott alkotók mellett a még alacsonyabb áron megszerezhető sikeres pályakezdők. Például a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen 2013-ban diplomázott Knetik Dóra, akinek a gyermekjátékok formavilágához hasonló, mesebeli űrformákat idéző, fehér színű *Fagyi az űrből* című szettje lesz megvásárolható novemberben, vagy az aukción idén először szereplő Fábian Veronika, aki tavaly diplomázott Londonban, de máris rangos szakmai díjakat nyert el és nemzetközi galériákkal dolgozik együtt. Tetoválásminták

által inspirált ékszerei közül most egy brosról licitálhatnak az érdeklődők. Az aukciók anyaga legnagyobb részben hazai tervezők, dizájnerek, művészek munkáiból áll össze, de a szervezők számára fontos a nemzetközi kitekintés is. Tavaly a holland konceptuális művész, Ted Noten és a Londonban élő fotográfus, Dafna Talmor munkái is szerepeltek az anyagban, idén az ikonná vált brit dizájnerek, Tom Dixon néhány tárgya lesz megvásárolható.

Az *Art – Craft – Design* aukció szervezői fontosnak tartják, hogy a vásárlók minél többet tudhassanak meg a kiválasztott művészekről, az aukcióra kerülő munkákról és azok háttértörténetéről. A 2018-as katalógus bemutatása után, de még az aukció előtt egy, az érdeklődő reménybeli vásárlókat és a művészeket összehozó teadélutánon például Antal Balázs mesélt egy sok kísérletezést igénylő, különleges technikájú falitányérjáról – sőt a munka születését bemutató videón végig lehetett kíséreni az egyes fázisokat, hogy hogyan lehet akvarellhatást elérni a vízfestéket jól beszívó papír helyett egy kemény kerámiafelületen, és hogy a tudatos ecsetkezelés hogyan társul a véletlenszerűség szépségével. Beavató előadásának sikere számokkal is mérhető volt: az eddigi rekordárakat elért művek közül Balázs *Pollinate (Beporzás)* falitányérja érte

el a legnagyobb áremelkedést: 90 000 forintos kikiáltási árról indulva végül 800 000 forintért kelt el. És ha már árak: az idei aukció legmagasabb becsértékű alkotója Csörgő Attila 2013-as *Bottle Coordinates (Palack koordináták)* című fotója lesz, mely a művésznak a párizsi Pompidou gyűjteményébe került installációjához kapcsolódik.

Az Alapítványnál folyó munka

De milyen módon hasznosul az aukcióból befolyt összeg? „Az Alapítvány nagyon sokáig élményterápiás szervezetként működött, megpróbálta kimozdítani a gyerekeket abból a reménytelennek látszó helyzetből, amelybe a betegség miatt kerültek” – meséli Szilágyi Ágnes, a Mosoly Alapítvány koordinátora (aki bár nem tart foglalkozásokat, maga is képzőművészet-terapeuta). *Néhány év elteltével azonban kiderült, hogy a gyerekek számára fontosabb, ha a megélt krízisidőszak tartama és annak intenzitása – a lehetőségekhez képest – minél inkább csökkenthető.* Az Alapítvány ekkor tudatos stratégiával képzett pszichológusokat és a nonverbális módszereket ismerő terapeutákat kezdett alkalmazni. Gyermekre fókuszáló munka során figyelembe kell venni, hogy életkorukból adódóan nem minden esetben érettek arra, hogy verbális úton tudják kifejezni

Antal Balázs: *Pollinate (Beporzás)* falitányér, 2018, kézzel festett kerámia, átmérője: 40 cm
HUNGART © 2019

A művészetterápia kialakulása természetesen sokat köszönhet Freudnak és a pszichoanalízis megjelenésének, illetve Jung munkásságának. Freud szerint a kreativitás királyi út a tudatalattiba, Jung pedig a kollektív tudattalant és a szimbólumokat érintő kutatásával járult hozzá a művészetterápia módszereinek kidolgozásához. A tudattalanból felmerülő tartalmakat először inkább még diagnosztikus céllal vizsgáló későbbi analitikus iskolák is nagy hatást gyakoroltak rá, de ami komoly lökést adott a művészetterápia térnyerésének, azok a korai kötődést vizsgáló iskolák – valamint a szürrealizmus virágkora, hiszen annak sűrítéssel és ambivalenciával dolgozó nyelveze nagyon hasonló a fellazult tudatállapotban születő terápiai képekéhez.

A Mosoly Alapítvány szakembercsapatából sokan végeztek Pécsen. A pécsi klinikának fontos és régóta gyarapodó gyűjteménye van mentális betegségekkel küzdő páciensek alkotásaiból (hasonló, mint az MTA Pszichiátriai Gyűjteménye vagy az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet archívuma). A gyűjteményt Reuter Camillo pszichiáter kezdte építeni – a klinikán komoly hagyománya volt a művészetterápiát és a nonverbális terápiai módszert előtérbe helyező gondolkodásnak. Ahhoz, hogy a szakemberek segíteni tudjanak egy pszichotikus betegen, be kell lépniük a világába és meg kell érteniük annak szimbolikáját. Ezt a gondolatmenetet a gyűjtemény anyagára alapozva vitte tovább dr. Jakab Irén az ötvenes évektől már az Egyesült Államokban; *Képi kifejezés a pszichiátriában* című könyve 1998-ban jelent meg magyarul.

Gyerekrajok, amelyek az Alapítvány művészetterápiás foglalkozásai során születtek

Fotók: © Mosoly Alapítvány

érzéseiket, szükségleteiket. Tegyük hozzá, mély krízis helyzetben ez felnőtteknek is nehézséget jelent.

Az Alapítvány segítő tevékenysége nem csupán a terápiákra korlátozódik, munkájuk fontos része az is, hogy felvegyék a kapcsolatot az erre nyitott intézményekkel. „Szerencsére vannak olyan kórházi osztályok Magyarországon, ahol holisztikus szemlélettel dolgoznak a gyógyító szakemberek, és tudják, hogy egy ilyen helyzetnek nemcsak fizikai, de lelki oldala is van. A Mosoly Alapítvány pedig igyekszik illeszkedni a kórházi osztályok struktúrájához.” A segítségüket befogadó onkológiai osztályokon az Alapítvány párban alkalmaz pszichológust és művészetterapeutát – aki dolgozhat képzőművészeti vagy zenei alapokról is. „Mi klasszikus művészet-pszichoterápiás megközelítésben dolgozunk, ami nagyjából úgy működik, hogy a terapeuta nonverbális módszerekkel közelít, és hoz létre egy közös terápiai teret, ahol a gyermek megjelenítheti saját belső tartalmait képek, szimbólumok formájában. Ahogy belső konfliktusait kifejezésre tudja juttatni, úgy csökken a nehéz lelki tartalmak okozta feszültség, és oldódik az elszigeteltség érzése. A képekben megjelenő belső konfliktusok – addig megfoghatatlan, de nagyon fájdalmas érzések – alkotójuk számára is tudatosává, felismerhetővé, érinthetővé, alakíthatóvá válnak. Ezek pedig olyan információk, amelyekkel akár a klinikai szakpszichológus is tud tovább dolgozni. Itt olyan rejtett

érzelmi tartalmakról van szó, melyek tisztán verbális módszerrel rendkívül nehezen lennének megismerhetőek.”

A betegségekre jellemző kiszámíthatatlanságból adódik a kórházban végzett terápiai munka egyik fő nehézsége, az együttműködés tervezése: a gyerekek állapota hirtelen változhat, ahogy a kezelések módja is állandóan alakul, fejlődik. Ma már a gyerekeknek nem kell minden esetben hosszú hónapokat kórházban tölteniük, és az, hogy rövidebb időre szakadnak ki saját környezetükből, bizonyos szempontból nagyon jó, másrészt azonban hamarabb kerülnek ki a segítő szakemberek látóköréből. Kórházi munkájuk során a Mosoly munkatársai sokszor a lehetetlenre vállalkoznak: egyetlen találkozás, azaz 90 perc alatt kell csökkenteni a gyermek által átélt stressz szintjét. „Ez alapjaiban mond ellent annak, amit a tankönyvekből tanultunk. Emellett a tér, ahol dolgoznak, sem zavartalan: egy onkológiai beteg gyerekek sok esetben ágyban fekszik, és fizikai gyógyítása is folyamatosan zajlik, ami természetesen mindig prioritást élvez.”

A Mosoly Alapítvány szakemberei a foglalkozásokon, mint minden más terápiai munka esetében, a gyerekeket, az ő igényeiket követik. A művészetterápia során spontán alkotásra biztatják őket, témát sem szabnak, inkább az eszközök és anyagok kiválasztásával segítik a rávezető folyamatot. A kórházban fekvő gyerekekkel végzett krízisintervenciók mellett rehabilitációs programot

is tartanak, ahol a már gyógyultak mellett olyan gyerekeket is szívesen fogadnak, akiknek még nincs meg a tünetmentes öt évük, vagy kevés az esélyük arra, hogy teljesen meggyógyuljanak. „Az a szerencsénk, hogy a nonverbális csatornák ezeket az alapélményeket, amiket a verbális kommunikációnk mellett/előtt gyűjtünk, nagyon jól rögzítik. Különösen fontos tény, hogy a különböző érzékszervi csatornákon keresztül szerzett impulzusokat valamelyik más érzékszervi csatornán ki tudjuk fejezni. Például a képi gondolkodás jellemzője, hogy nem lineáris módon, de képes elmesélni a viszonyunkat a világhoz. Ha egy tárgyat lefestünk, akkor nemcsak maga a tárgy jelenik meg, hanem a viszonyunk is hozzá. Így a beteg gyerekek az állapotot, amiben vannak, a magukhoz és a helyzethez való viszonyukat is nagyon pontosan, annak minden hangsúlyával, intenzitásával meg tudják osztani képek vagy hangok formájában. A képzőművészet-terápiának amúgy van egy nagyon erős diagnosztikus haszna is, de mi ezzel nem élünk. A terapeutáink azért dolgoznak, hogy a gyerekek képesek legyenek beazonosítani, mi munkál bennük, és segítségünkkel ki tudják fejezni, meg tudják osztani élményeiket, érzelmeiket, szorongásaikat. A legnagyobb eredményünk, ha megértik, mi történik, mi történt velük, és képesek azt a saját életükbe integrálni.”